Nasbı Yapılmayan Askerî Öğrenci

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm	18.06.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2021/7449	AY 36, AY 15, 7075 s.K. 2 ve geç. 5, 669 s. KHK 105, 6216 s.K. 50

ÖZET

669 sayılı KHK ile nasbı yapılmayan askerî öğrencinin açtığı dava, OHAL Komisyonuna gönderilmeden reddedildi. AYM bunu öngörülemez bularak mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine, yeniden yargılamaya karar verdi; tazminat talebini reddetti.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/nasbi-yapilmayan-askeri-ogrenci-ohal-komisyonu-aym-2021-7449/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAŞVURU NUMARASI: 2021/7449

Karar Tarihi: 18/6/2026

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 30/8/2016 tarihi itibarıyla mezun olacak askerî öğrencinin olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi gereğince nasbının yapılmaması üzerine açılan davanın Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna gönderilmek yerine incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Kara Kuvvetleri Komutanlığı Astsubay Meslek Yüksek Okulunda eğitim aldığı ve 30/8/2016 tarihinde astsubay olarak nasbedilmeyi beklediği anlaşılmaktadır.

3. 15/7/2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünün ardından çıkarılan 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin (669 sayılı KHK) 104. maddesinde harp akademilerinin, askerî liselerin ve astsubay hazırlama okullarının kapatılacağı düzenlenmiştir. Mezkûr KHK'nın 105. maddesinde ise 30 Ağustos itibarıyla mezun olacak askerî öğrencilerin nasbının yapılmayacağı ve bunlara durumlarına uygun fakülte ve yüksekokullarca diploma verileceği kuralına yer verilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun nasbı yapılmamıştır.

4. Başvurucu 669 sayılı KHK gereğince eğitim aldığı okulun kapatılması, okulla ilişiğinin kesilmesi ve astsubaylığa nasbedilmeyeceğini öğrenmesi üzerine bu işlemin iptali ile maddi hakların kendisine ödenmesi istemiyle Ankara 23. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

5. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun 669 sayılı KHK'nın 105. maddesi uyarınca 30 Ağustos tarihi itibariyla mezun olacak konumda bulunması nedeniyle nasbının yapılmayarak askerî okul diplomasının verilmediği, bu nedenle dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

6. Başvurucunun bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi istinaf başvurusunun reddine kesin olmak üzere karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 22/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 2/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; askerî öğrencilik statüsünün sona ermesi nedeniyle mağdur olduğunu, hakkında herhangi bir soruşturma olmadığı hâlde mesleğine başlayamadığını belirterek savunma hakkının ve yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, konuyla ilgili olarak Millî Savunma Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetine yönelik yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Mevcut başvuruda başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Millî Savunma Bakanlığının görüşünde ise başvurucu hakkında 669 sayılı KHK uyarınca işlem tesis edildiği, bu hususta idareye herhangi bir değerlendirme yapma veya aksi yönde işlem tesis etme imkânı tanınmadığı dile getirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi

gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi astsubaylığa/subaylığa nasbedilmeme nedeniyle yapılan bireysel başvuruları, başvuruculaların bu statülere kabullerindeki farklılıkları dikkate alarak ele almıştır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin B. No: 2019/7991 ([GK], 23/2/2023) kararına konu olayda başvurucunun subay olmak için kurs aldığı ancak temin faaliyetlerinin 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile iptal edilmesi üzerine başvurucu nasbedilmemiş ve Türk Silâhlı Kuvvetleri ile ilişiği kesilmiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca olağanüstü hal (OHAL) kapsamındaki kanun hükmünde kararnamelerle gerçek kişilerin hukuki statülerine ilişkin olarak doğrudan düzenlenen işlemlerin OHAL Komisyonunun yetkisinde olduğunu belirtmiş (B. No: 2019/7991, §§ 77, 78), ayrıca davayı gören mahkemenin dava konusu işlemin doğrudan kanun hükmünde kararname ile tesis edildiğini tespit ettikten sonra başvuruyu 7075 sayılı Kanun gereğince OHAL Komisyonuna göndermesinin -yargısal denetime imkân sağlayacağından- başvurucuyu keyfîliğe karşı koruyacak usule ilişkin bir güvence oluşturacağını vurgulamıştır. Kararda, yargılama mercilerinin 7075 sayılı Kanun'un 2. maddesi kapsamında bir değerlendirme yapmadan davayı incelenmeksizin reddetmelerinin öngörülemez nitelikte olduğunu kabul etmiştir (B. No: 2019/7991, § 81). Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi B. No: 2019/7991 kararında, başvurucunun temin faaliyetinin OHAL kanun hükmünde kararnamesi ile iptal edilmesi ve nasbının yapılmaması üzerine açtığı davanın keyfîliğe karşı başvurucuya anayasal güvenceler sağlayacak yorumla OHAL Komisyonuna gönderilmek yerine incelenmeksizin reddedilmesi suretiyle yapılan müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı gerekçesiyle başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği neticesine varmıştır (B. No: 2019/7991, § 83).

13. Yine Anayasa Mahkemesinin olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan B. No: 2019/14214 ([2. B.], 20/9/2023) kararına konu olayda, Kara Harp Okulundaki eğitimini 2016 yılında tamamlayan başvurucunun 30 Ağustos 2016 tarihinde subaylığa nasbedilmeyi beklediği anlaşılmaktadır. Başvurucu, nasbının yapılmamasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açtığı davanın incelenmeksizin reddedilmesi üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Anılan kararda; 669 sayılı KHK'nın 104. maddesinde harp akademilerinin, askerî liselerin ve astsubay hazırlama okullarının kapatılacağı, aynı KHK'nın 105. maddesinde 30 Ağustos itibarıyla mezun olacak askerî öğrencilerin nasbının yapılmayacağı ve bunlara durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullarca diploma verileceği kurallarına yer verildiği, bu kapsamda başvurucunun nasbının yapılmadığı, başvurucuya Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Programı diploması verildiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca söz konusu diplomada başvurucunun işletme programını Kara Harp Okulunda başarıyla tamamlayarak 669 sayılı KHK kapsamında diploma almaya hak kazandığı ibarelerine yer verildiği de ifade edilmiştir (B. No: 2019/14214, § 15).

15. 7075 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca belirtilen işlemler hakkında karar verme görevinin OHAL Komisyonuna verildiği ve anılan Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında doğrudan KHK ile tesis edilen hangi işlemlerin OHAL Komisyonunun görev

alanında olduğunun gösterildiğine işaret edilen kararda başvurucunun hukuki statüsüne ilişkin olduğu açık olan nasbının yapılmamasına dair başvuru konusunda mahkemenin işlemin doğrudan KHK ile tesis edildiği tespitini yaptıktan sonra başvuruyu 7075 sayılı Kanun gereğince OHAL Komisyonuna göndermesinin -yargısal denetime imkân sağlayacağından- başvurucuyu keyfîliğe karşı koruyacak usule ilişkin bir güvence oluşturacağı vurgulanmış, yargılama mercilerinin 7075 sayılı Kanun'un 2. maddesi kapsamında bir değerlendirme yapmadan davayı incelenmeksizin reddetmelerinin öngörülemez nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır (B. No: 2019/14214, §§ 73-75).

16. Kararda, başvurucunun nasbının yapılmaması üzerine açtığı davanın keyfîliğe karşı başvurucuya anayasal güvenceler sağlayacak yorumla OHAL Komisyonuna gönderilmek yerine incelenmeksizin reddedilmesi suretiyle gerçekleştirilen müdahalenin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği neticesine varılmıştır (B. No: 2019/14214, §§ 77-78).

17. Eldeki olayda 30/8/2016 tarihi itibarıyla mezun olacak askerî öğrenci statüsünde olan başvurucunun nasbının yapılmaması üzerine açtığı davada keyfîliğe karşı anayasal güvenceler sağlayacak nitelikte bir yorumla dosyanın OHAL Komisyonuna gönderilmesi yerine davanın reddedildiği anlaşıldığından somut başvuruda B. No: 2019/7991 ve B. No: 2019/14214 kararlarında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Ayrıca OHAL Komisyonunun görev süresi 22/1/2023 tarihinde sona ermişse de 7075 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddede görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevleri kapsamındaki hususlarda mahkemelerce verilecek kararlar üzerine yapılması gerekli iş ve işlemleri yürütecek kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Mahkemeye erişim hakkı şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurucunun diğer bazı haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile tür belirtmeksizin 250.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak

ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için (7075 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesi çerçevesinde oluşturulan başvuru yolu dikkate alınarak) yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 23. İdare Mahkemesine (E.2020/673, K.2020/1445) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.